

Čeští spisovatelé šedesátých let o dětech a dětství *

Hoďně let už uplynulo ode dne, kdy největší odborný asistent Fakulty informatiky MU Josef Prokeš (nar. 1947) obhájil na Pedagogické fakultě svou diplomovou práci o obrazu dětství v soudobých českých prozaiků. Vedoucím jeho práce byl docent Zdeněk Kožmín. Na konci normalizačního období pak Prokeš (polemickým dopisem redakci) svého učitele hájil, když na Kožmínova skripta Interpretace básní v tehdejší Kmeni nepěkně zaútočil Miloš Zelenka, který Kožmína obvinil, že jeho rozbor básní jsou nemarxistické a vracejí se k literárněvědným metodám šedesátých let.

Později Prokeš doplnil své vzdělání dálkovým studiem bohemistiky na Filozofické fakultě, získal titul PhDr., jako výtvarník amatér maloval zdařilé abstraktní obrazy, poměrně dlouho byl folkovým zpěvákem na volné noze (nahrávky některých písní s jeho melodiemi i texty často vysílal brněnský rozhlas) a po sametové revoluci byl nakladatelským redaktorem. Kromě toho působil na různých typech škol a v roce 1994 vydal rozsáhlý román o životních zkušenostech mladého učitele Sestup do základního tábora, napsaný už o deset let dříve. V roce 1999 pak úspěšně obhájil disertační práci o estetické struktuře folkové písně.

Vedle všech těchto činností se Josef Prokeš po celou dobu dále zajímal o své dávné téma – o literární reflexi dětství. Psychologicky a pedagogicky byly zaměřeny komentované antologie Nečítankové dospívání (1994) a Nečítankové dětství (1995). Nyní Prokeš napsal a ve Vydavatelství MU vydal práci **Dětský svět v české próze 60. let dvacátého století**, v níž se jakoby kruhem vrátil ke svým literárněvědným výchoďiskům. Závěrečná bibliografie svěďčí o tom, že se autor na svůj úkol připravil velice důkladně (snad až příliš – seznam obsahuje snad vše, co o široké oblasti dětství a literární interpretace vyšlo nejen z literární vědy, ale i z psychologie, politologie, filozofie a sociologie, takže vzbuzuje pochybnosti, zda všechny jmenované knihy a stu-

die autor opravdu prostudoval). Vlastní práce je však postavena na solidních základech a přináší řadu cenných postřehů.

Po spíše letném pohledu na tvorbu starších českých autorů následuje zamyšlení nad obrazem dětství u Ludvíka Aškenazyho a Františka Hrubína a pak už se Prokešova pozornost soustřeďuje na analýzu děl nejvýraznějších beletristů šedesátých let. Jednotlivé kapitoly označuje autor trefnými charakterizujícími přívlastky: dětský svět Aškenazyho je důvěrný, Hrubínův ukotvený, v prózách Jindřišky Smetanové je optimistický – na rozdíl od zadržávajícího dětského světa Hermíny Frankové; dílo Hany Proškové a Aleny Vostřé vydává svědectví o dětském světě rozříštěném, resp. osamoceném, Friedův dětský svět je nehybný, Sidonův uloupený, Fuksův pak úzkostný a Hrabalův groteskní. Některým metodickým, terminologickým i věcným detailům knihy lze leccos vytknout (autor např. příliš hýří termínem dětský aspekt, závěrečné shrnutí mělo být stručnější – Prokeš se v něm nevyhnul opakování toho, co bylo řečeno v předchozích kapitolách), ale jako celek jsou tyto sondy do tématu dětství velmi cenné, protože Prokeš dovede prostřednictvím analýzy dětských motivů říct leccos nového o osobitých rysech a stylu jednotlivých autorů. Navíc umí – podobně jako Zdeněk Kožmín – spojit výsledky interpretační analýzy s kritickým hodnocením a na základě rozboru vyslovit zdůvodněné soudy o estetické úrovni posuzovaného beletristického díla.

J. RAMBOUSEK

*Josef Prokeš: Dětský svět v české próze 60. let XX. století. Masarykova univerzita, Brno 2003,....stran.

Jiří Sedlák: Z mého zápisníku*

Jiří Sedlák je filozof, zabývající se zejména etickou problematikou, která jej svým způsobem inspirovala i k zájmu o dílo I. A. Bláhy (jemuž věnoval jednu ze svých monografií). Práce, která vyšla nyní, na tento zájem navazuje, i když je souborem jeho příspěvků uveřejněných především

v Univerzitních novinách. Ať už se v nich zabývá problematikou vysokých škol, přímo filozofií a etikou, politikou, jednotlivými vědami nebo kulturou či významnými osobnostmi, je jeho zájem především zájmem o lidské hodnoty, které se v daných oblastech nějak projevují. Sedláka znepokojují krizové jevy v dnešním světě. Často je spojuje právě s úpadkem hodnot, které by měly být v demokratické společnosti pokládány za nezpochybnitelné. Právě zde je vidět návaznost na Bláhu s jeho zájmem o etické a mravní problémy. (V Sedlákově knížce se to projevuje i tím, že Bláhovi věnoval hned několik statí.) Sedlák ovšem v některých případech dovede o vážných otázkách pojednat s jemným humorem.

Zabývat se zvlášť jednotlivými články a dokonce i oddíly není v rámci takto krátké poznámky možné. Sedlák se věnuje příliš různorodým tématům, která spojuje opravdu spíše jen jeho mravní hledisko. Ale právě proto může být soubor jeho statí podnětný pro nejdneho čtenáře.

I. HOLZBACHOVÁ

* Nadace Universitas Masarykiana, CERM, NAUMA, Brno 2003, 100 stran.

Focus on Canada – European Perspectives*

Ve dnech 29. září – 2. října 2002 se na berlínské univerzitě konal 11. evropský seminář mladých doktorandů – kanadianistů z Rakouska, Belgie, Kanady, Francie, Německa, Polska, Rumunska, Jugoslávie a Španělska, na němž se mladí odborníci vzájemně seznámili s výsledky svých bádání. Patnáct nejlepších příspěvků (v angličtině nebo francouzštině), vybraných odborníky z různých evropských univerzit, bylo publikováno ve sborníku nazvaném *Pohled na Kanadu – evropské perspektivy*. Hlavním organizátorem semináře byla Gesellschaft für Kanada-Studien za vydatné podpory Evropských středisek kanadských studií, kanadského velvyslanectví v Berlíně a finančního příspěvní ministerstva zahraničí.

Pro seminář nebylo stanoveno žádné ústřední téma, a jednotlivé studie jsou proto

orientovány na různé vědní oblasti. První část nazvanou *Jazyk, historie a kultura* uvádí jediný jazykový příspěvek, který jeho autorka Laurence Arrighi věnovala akademské francouzštině, jejím zvláštnostem a vývoji. Článek Ingmara Probst pojednává o cestopisech z konce 18. a začátku 19. století, které jsou nejdůležitějším pramenem pro poznání historie Kanady i mezilidských a kulturních vztahů, jež se na jejím území rozvíjely. Autor zaměřuje pozornost především na díla Alexandra Mackenzieho, Davida Thompсона, Simona Fräsera a Daniela Williamse Harmona. Tři následující příspěvky, jejichž autorkami jsou Ariane Cyr, Malgorzata Krywult a Agnieszka Malek se zabývají problematikou přistěhovalců, jejich jazykovou, kulturní a politickou asimilací v novém prostředí i získávání státního občanství. Zvláštní pozornost je věnována problémům žen, tvořících většinu imigrantů, které se ocitají v mnohem tíživější situaci než muži (starají se o děti, stávají se oběmi domácího nebo sexuálního násilí) a nemají přitom tatáž práva na ochranu jako muži. Kanada se vedle mezinárodních organizací stala jednou z prvních zemí, která se pokusila tíživou situaci těchto žen řešit.

Tři příspěvky v druhé části sborníku nazvaném *Žánr a identita* jsou zaměřeny na problematiku kanadské literatury. Příčiny zvýšeného zájmu o anglofonní i frankofonní kanadskou literaturu a především o díla kanadských autorek, který se projevil v Německu v 80. a 90. letech minulého století, se snaží analyzovat Brita Isabel Oeding. Vzrůst této obliby klade do souvislosti nejen s uměním kanadských autorek, ale i s únavou čtenářské obce ze současných trendů v německé literatuře a s šířením nových názorů na realitu a život dnešní ženy. Druhá studie, jejíž autorkou je Heike Bast, analyzuje pojem „négritude“ a způsob, jakým je chápán a ztvárněn v současné kanadské fikci (autorka se zaměřuje především na dílo Suzetty Mayrové). Příspěvek Vereny Kleinové je zaměřen na dílo Ethel Wilsonové (1888-1980), odrážející různé pohledy na vztah matky a dcery ještě dříve, než se na toto téma rozpoutala v sedmdesátých letech široká teoretická diskuse.